

Diarienummer Ju2018/03507/L5

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L5@regeringskansliet.se

Remissvar

Vissa frågor om barnpornografibrottet och om avskaffad preskription för allvarliga brott mot barn (Ds 2018:23)

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser att barnpornografibrott mot verkliga barn ska ges en annan brottsbeteckning och placeras i brottsbalkens 6 kapitel.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredarens analys av behovet av en skärpt syn på grova barnpornografibrott.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset stöder utredningens förslag att preskriptionstiden för de allvarligaste sexualbrotten mot barn och grov könsstympning mot barn bör avskaffas, men anser dessutom att även preskriptionstiden för grova barnpornografibrott bör avskaffas.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset konstaterar att det medför oklarheter att hanteringen av sexuella skildringar av verkliga barn har samma brottsbeteckning och lagrum som skildringar av fiktiva barn. När verkliga barn utsätts bör utgångspunkten i första hand vara kränkningen av det individuella barnet. Vid sexuella skildringar av fiktiva barn är samhällets skydd det primära.

Barnpornografibrottets placering i brottsbalken

3.3.7 Överväganden om barnpornografibrottets placering

Bedömning: Straffbestämmelsen om barnpornografibrott bör alltjämt finnas i 16 kap. brottsbalken. Straffbestämmelsen om barnpornografibrott bör således inte flyttas till 6 kap. brottsbalken.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar inte utredarens bedömning. Vi anser att barnpornografibrott ska placeras i brottsbalkens 6 kapitel.

Utredaren gör en förtjänstfull genomgång av frågan. 6 kapitlet behandlar brott mot person och 16 kapitlet brott mot staten. Systematiskt passar kapitel 16 eftersom samtliga brott som ryms inom barnpornografibrottet idag innebär brott mot staten, inklusive de som rör skildringar av fiktiva barn. Utredaren konstaterar dock att det inte finns några systematiska

hinder att placera brottet i 6 kapitlet och utredaren redovisar flera starka skäl för en sådan placering, särskilt vad gäller brott som rör skildringar av verkliga barn. Dessa utgör den allra största andelen barnpornografibrott.

Utredaren konstaterar att de barn som utsatt för barnpornografibrott har rättigheter och behov som behöver uppmärksammas mer i rättsprocessen. Utredaren tror att en flytt av brottet till 6 kap. skulle kunna bidra till det, men anser att utbildningsinsatser inom rättsväsendet skulle kunna åstadkomma samma fördelar.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar inte den bedömningen. Utbildningsinsatser av det slaget har redan prövats under lång tid. En placering av barnpornografibrottet bland övriga sexualbrott mot barn i 6 kapitlet skulle tydliggöra att det i de allra flesta fall rör sig om brott som i sig kränker verkliga barn och riskerar deras hälsa, och att detta gäller utöver andra sexualbrott som kan ha förekommit i samband med att bilderna tas. Behovet av dessa kunskaper finns inte bara hos anställda inom rättsväsendet utan i hela kedjan som ska skydda barnet, från allmänheten som ska upptäcka och anmäla, till de som ska ge barnet stöd, skydd och rehabilitering efter avslöjandet.

Utredaren redovisar också risken för att en flytt till 6 kapitlet skulle medföra stora utredningsmässiga nackdelar och därmed få negativa konsekvenser för brottsutredningar av allvarliga sexualbrott mot barn. De övervägningar som behöver göras vad gäller prioriteringar i utredningsförfarandet och begränsningar i rättsväsendets resurser är reella, men vi anser inte att det motiverar att brott med så stora konsekvenser för enskilda barn ska kategoriseras bland brott som i första hand riktar sig mot staten. Den skada barnpornografibrott mot verkliga barn har på individen är så omfattande att det personliga skyddsintresset bör väga tyngre än det allmänna. Identifierade barn borde redan få dessa behov tillgodosedda, fast brottet är placerat i kapitel 16. Det är redan en idag utmaning att i utredningar med stora bildmaterial prioritera resurser och hantera frågan om att identifiera målsägande och underrätta dem om och tillgodose deras rättigheter.

Utredaren gör en kort genomgång av tänkbara konsekvenser vid en flytt till kapitel 6 i avsnitt 3.6.3. Att rättsväsendet skulle behöva utveckla praxis för och utbildas i hur detta ska hanteras efter en flytt av barnpornografibrottet till 6 kapitlet torde enligt vår bedömning vara en mindre utmaning än att utbilda allmänheten, rättsväsendet, socialtjänsten och sjukvården om att barnpornografibrott mot barn redan nu medför att barnen har skyddsbehov och rättigheter fast det kategoriseras som brott mot staten i kapitel 16.

3.4 Ett förändrat skuldrekvisit

Förslag: Den som skildrar ett barn i pornografisk bild ska kunna straffas för barnpornografibrott även om denne inte haft uppsåt till men varit oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen är under 18 år.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset förordar förslag 3.6.2., men tillstyrker förslaget om straffbestämmelsen om barnpornografibrottet kommer att finnas kvar i 16 kap.

3.5 Redaktionella ändringar

Förslag: Redaktionella ändringar görs i bestämmelsen om barnpornografibrott i 16 kap. 10 a §, på så sätt att vissa stycken byter plats.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget om straffbestämmelsen om barnpornografibrottet kommer att finnas kvar i 16 kap.

3.6.1 Lagteknisk lösning

Förslag: Straffbestämmelsen om barnpornografibrott och bestämmelsen om ansvarsfrihet i 16 kap. brottsbalken ska placeras i 6 kap. brottsbalken Om sexualbrott. Straffbestämmelsen delas upp på två lagrum.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

3.6.2 Skuldrekvisitet i 6 kap. bör också gälla barnpornografibrottet

Förslag: Bestämmelsen i 6 kap. 13 §, som föreskriver att en person kan dömas till ansvar, även om denne inte haft uppsåt till men varit oaktsam beträffande omständigheten att den andra personen inte uppnått en viss föreskriven ålder, ska omfatta även barnpornografibrottet genom skildring. I bestämmelsen ska anges alla de gärningar som avses, som är 6 kap. 4–6 och 8–10 a §§, samt 12 a och 12 b §§, om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

En skärpt syn på grova barnpornografibrott

4.2.3 Finns fler omständigheter som bör leda till att brottet ska bedömas som grovt?

Bedömning: Det finns inte anledning att föra in fler kvalificerande omständigheter i bestämmelsen om grovt barnpornografibrott.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredarens bedömning.

Ökat fokus på bildens innehåll

Förslag: Först bland de kvalificerande omständigheterna ska anges att det särskilt ska beaktas om *brottet avsett bilder där barnen är särskilt unga, utsätts för våld eller tvång eller utnyttjas på annat särskilt hänsynslöst sätt.*

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

Rekvisit som bör utgå

Förslag: Den kvalificerande omständigheten *yrkesmässigt* ska utgå.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

Övriga kvalificerande omständigheter

Bedömning och förslag: De kvalificerande omständigheterna att brottet *begåtts i vinstsyfte, utgjort ett led i brottslig verksamhet som utövats systematiskt eller i större omfattning* eller *avsett en särskilt stor mängd bilder* ska stå kvar i bestämmelsen om grovt brott men placeras i annan ordning.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredarens bedömning och tillstyrker förslaget.

4.3.3 En höjning av minimistraftet för grovt barnpornografibrott

Förslag: Straffminimum för grovt barnpornografibrott ska höjas från fängelse i sex månader till fängelse i nio månader.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredarens analys av behovet av en skärpt syn på grova barnpornografibrott.

Brottsbeteckning

5.1.4 Diskussion och bedömning

Bedömning: Brottsbeteckningarna barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott bör behållas.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser inte att beteckningarna barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott ska behållas. Vi bedömer att det finns starka skäl att ändra brottsbeteckningarna, särskilt för brott som rör skildringar av verkliga barn.

Utredaren gör en god genomlysning av skäl för och emot en ändrad brottsbeteckning. Vi delar dock inte utredarens slutsats. Även om beteckningen barnpornografi inte lett till tillämpningsproblem eller upplevts som missvisande av företrädare för rättsväsendet anser vi att barnrättsperspektivet ska väga tyngre och barns behov ska sättas i främsta rummet i enlighet med artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter.

Begreppet barnpornografi speglar inte dagens syn på barns rätt och dagens kunskaper om hur barn påverkas, vilket utredaren också redovisar. Att samhället betecknar bilder av sexuella övergrepp på verkliga barn som pornografi är gravt missvisande. Inte heller barns egentagna foton med sexuellt innehåll bör betecknas som pornografi. Begreppet pornografi utgår från skildrarens och betraktarens perspektiv, inte det avbildade barnets. Barnets behov bör komma i främsta rummet. Brottsbeteckningen bör spegla den kränkning som produktion, innehav och spridning av bilderna innebär i sig och de ohälsorisker som det medför för barnet. En mer korrekt brottsbeteckning av brott som rör sexuella skildringar av verkliga barn skulle också bidra positivt till arbetet med allmänprevention, rehabilitering av utsatta barn och behandling av brottsdömda.

5.2 Särskild brottsbeteckning för ringa barnpornografibrott

Förslag: Brottsbeteckningen *ringa barnpornografibrott* införs.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget att införa en särskild beteckning för det ringa brottet, men önskar att grundbeteckningen barnpornografibrott ändras.

Preskription av brott mot barn

6.6.1 Avskaffad preskription för de allvarligaste sexualbrotten mot barn

Förslag: Våldtäkt som inte är mindre grov, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn och brott mot 2 § lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor som inte är mindre grovt ska undantas från preskription, om brotten begåtts mot en person som inte fyllt 18 år.

Dessa brott undantas även från påföljdspreskription och absolut preskription.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslagen.

Utredaren gör en utförlig genomgång av frågan. Barn är särskilt skyddsvärda samtidigt som preskription av brott är en viktig humanitär princip. Undantag kräver starka skäl. Även om det inte kan förväntas ge någon större ökning av antalet uppklarade brott delar vi bedömningen att det finns starka skäl att avskaffa preskriptionstiden för de allvarligaste sexualbrotten mot barn och för grov könsstympning av barn. Detta är framförallt motiverat utifrån barnets särskilda skyddsvärde och svaga rättsställning och de långvariga effekterna av dessa brott.

6.6.2 Ingen ändring av preskription för barnpornografibrott

Bedömning: Det finns inte tillräckliga skäl att ändra preskriptionsbestämmelserna för barnpornografibrott.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar inte utredarens bedömning. Vi anser att preskriptionstiden ska avskaffas helt för barnpornografibrott som inte är ringa.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset anser, till skillnad från utredaren, att preskriptionstiden för barnpornografibrott som inte är ringa också ska avskaffas helt. Detta är framför allt motiverat av de ökade kunskaper om hur stora ohälsorisker som bilder av sexuella övergrepp och/eller spridning av barns egentagna sexuella bilder har på det utsatta barnet. Det motiveras dessutom av att den digitala utvecklingen medfört både en ökad och mer långvarig spridning av materialet samt en ökad chans att bevis på brott kan framkomma lång tid efter att bilderna producerats.

6.6.3 Försöksbrotten bör fortsatt preskriberas

Bedömning: Det finns inte tillräckliga skäl för att ändra preskriptionsbestämmelserna för försöksbrotten.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset delar utredarens bedömning.

6.6.4 Hur bör regleringen utformas?

Förslag: Den nuvarande undantagsregeln för preskription i 35 kap. 2 § rättegångsbalken ska omfatta även våldtäkt som inte är mindre grov, grov våldtäkt och brott mot 2 § lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor som inte är mindre grovt, om brotten begåtts mot en person som inte fyllt 18 år samt våldtäkt mot barn och grov våldtäkt mot barn.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget, men anser att även grovt barnpornografibrott ska omfattas av undantagsregeln.

6.6.5 Ingen ändring av preskriptionstiden för unga lagöverträdare

Bedömning: Alla brott som begåtts av någon som inte fyllt 21 år ska även fortsättningsvis preskriberas.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

6.7.1 Alla sexualbrott mot barn

Förslag: Sexualbrott som begåtts mot en person som inte fyllt 18 år ska undantas från preskription. För barnpornografibrottet gäller detta såvitt avser skildring. Brottet samlag med syskon undantas inte från preskription.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker inte förslaget helt. Vi anser att det finns tillräckligt starka skäl för att avskaffa preskription för våldtäkt som inte är mindre grov, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn och för brott mot lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor som inte är mindre grov, om brottet begås mot ett barn. Vi anser dessutom att det finns tillräckligt starka skäl att avskaffa preskription för barnpornografibrott som inte är ringa. Övriga sexualbrott mot barn bör kunna preskriberas.

I avsnitt 6.7 lägger utredaren i enlighet med utredningsuppdraget förslag, som inte stämmer med utredarens ställningstaganden, om att avskaffa preskriptionstiden för alla sexualbrott mot barn och även andra allvarliga brott mot barn. Stiftelsen Allmänna Barnhuset gör delvis samma ställningstagande som utredaren, att dessa förslag i huvudsak inte är motiverade. Brotten bör kunna preskriberas, även om de riktats mot barn om det inte finns särskilda skäl till undantag. Preskriptionstiden bör spegla brottets allvar och räknas från det att barnet fyllt 18 år. Vi anser att barns särskilda skyddsvärde i fråga om preskriptionstider skulle beaktas tillräckligt genom att grova sexualbrott mot barn och könsstympning inte preskriberas enligt utredarens förslag, samt att grova barnpornografibrott inte preskriberas.

6.7.2 Andra allvarliga brott mot barn

Förslag: Grov misshandel, synnerligen grov misshandel, människorov som inte är mindre grovt, människohandel som inte är mindre grovt, grov människoexploatering, grovt rån och brott mot 2 § lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor undantas från preskription, om brotten begåtts mot en person som inte fyllt 18 år.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker inte förslaget. Vi anser att det finns tillräckligt starka skäl för att avskaffa preskription för våldtäkt som inte är mindre grov, grov våldtäkt, våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn och för brott mot lagen med förbud mot könsstympning av kvinnor som inte är mindre grov, om brottet begås mot ett barn. Vi anser dessutom att det finns tillräckligt starka skäl att avskaffa preskription för barnpornografibrott som inte är ringa. Övriga allvarliga brott mot barn bör kunna preskriberas.

6.7.3 Även försöksbrotten undantas

Förslag: För de brott som undantas från preskription i sin fullbordade form, undantas även straffbelagda försök från preskription.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

6.7.4 Även påföljdspreskription och absolut preskription avskaffas

Förslag: De brott som undantas från åtalspreskription undantas även från påföljdspreskription och absolut preskription.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

6.7.5 Ingen ändring av preskriptionstiden för unga lagöverträdare

Bedömning: Ett brott som någon begått före 21 års ålder ska även fortsättningsvis alltid preskriberas. Om någon som inte fyllt 21 år begått våldtäkt mot barn, grov våldtäkt mot barn, sexuellt utnyttjande av barn, sexuellt övergrepp mot barn, grovt sexuellt övergrepp mot barn, utnyttjande av barn för sexuell posering, grovt utnyttjande av barn för sexuell posering eller köp av sexuell handling av barn ska preskriptionstiden även fortsättningsvis räknas från det att målsäganden fyller eller skulle ha fyllt 18 år. Detsamma gäller om någon som inte fyllt 21 år mot en person som inte har fyllt 18 år begått våldtäkt, grov våldtäkt, oaktsam våldtäkt, sexuellt övergrepp, grovt sexuellt övergrepp, oaktsamt sexuellt övergrepp, sexuellt ofredande, koppleri, grovt koppleri, barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott om brottet avser skildring av barn i pornografisk bild eller brott mot 2 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

6.8 Följdändringar

Spårregistret och fingeravtrycks- och signalementsregistret

Förslag: Sådana uppgifter i spårregistret med resultat av DNAanalyser och uppgifter i fingeravtrycks- och signalementsregistret, som hänför sig till utredning om alla de brott som inte preskriberas, ska gallras senast 70 år efter registreringen.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagändringarna kan träda i kraft den 1 juli 2019. De nya bestämmelserna i 35 kap. 4 § som avser gärningsmän som var under 21 år vid brottet, tillämpas även på brott som har begåtts före ikraftträdandet, om inte möjligheten att döma till påföljd har bortfallit dessförinnan enligt äldre bestämmelser.

Bedömning: De nya bestämmelserna om att undanta vissa brott från preskription bör endast gälla för gärningar som begås efter lagändringen.

Stiftelsen Allmänna Barnhuset tillstyrker förslaget och delar utredningens bedömning.

Konsekvensanalys

Stiftelsen Allmänna Barnhuset har inga synpunkter på utredarens bedömningar och förslag.

Ärendet har beretts av Bengt Söderström och Åsa Landberg.

2018-09-26

Cecilia Sjölander
Generalsekreterare

Anne Marie Brodén
Ordförande